

FOTO: ANDERS WESTER

ABK 09 nya Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag

Byggandets kontraktskommitté, BKK, beslutade i december 2009 om nya kontraktbestämmelser avsedda att användas vid konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet.

BOSSE SAMUELSSON MED VISSA KOMMENTARER FRÅN PER OSSMER

ABK utkom första gången 1966 och sedan reviderades innehållet 1976, 1987, 1996 och nu 2009. För att underlätta användningen av ABK 09 har innehållet så långt som möjligt anpassats till den struktur som används för AB 04 och ABT 06. Det innebär att innehållet flyttats om och en hel del ny text och paragrafer har tillkommit jämfört med ABK 96. Nyheterna finns främst i inledningen med förord och begreppsförklaringar och sedan i de inledande kapitlen.

Den nya ordningen är kapitel:

1. Omfattning,
2. Genomförande
3. Organisation
4. Tider
5. Ansvar
6. Ekonomi
7. Rätt till uppdragsresultatet
8. Hävning
9. Tvistelösning
10. Förenklad tvistelösning

ABK 96 innehöll 13 paragrafer med un-

derpunkter och de allra flesta återfinns nu på ny plats och i vissa fall textmässigt justerade medan sakfrågan är densamma.

Förutom att det nu är tio kapitel i stället för tretton så ska alla ändringar av så kallade fasta bestämmelser tydliggöras i en särskild sammanställning på samma sätt som gäller för AB 04 och ABT 06. Konsulten ska också tillämpa den så kallade minimiregeln vid motstridiga uppgifter, det vill säga han ska kalkylera med den uppgift som ger lägsta kostnad för honom.

FÖRORD OCH BEGREPP

ABK 09 inleds nu med ett förord som klargör när de allmänna bestämmelserna ska tillämpas, det vill säga vid konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet inom alla teknikområden från idéstadiet till avslutande detaljprojektering under utförandeskedet. Även vid andra typer av konsultuppdrag som utredningar, projektering, byggledning och besiktning är bestämmelserna tillämpliga.

Begreppsbestämningar med anmärkningar är också ett nytt avsnitt i ABK med kommenterade begrepp om Beställning, Betalningsplan, Förfrågningsunderlag, Kontraktshandling och så vidare.

I kommentaren till begreppet "Budget" har en skärpning skett då man nu säger att kostnadsbedömningen ska vara fackmässigt utförd och baserad på av beställaren givna förutsättningar. Den är dock inte bindande, vilket innebär att konsulten inte är frångången rätten till betalning på grund av att budgeten överskridits. Orsaken är att det har varit vanligt med tvister om begreppet budgetpris och här betonas att det är samma sak som budget om inte annat anges.

KAPITEL 1 OMFATTNING

Av förordet framgår att ABK 09 ska ge en förutsättning för hög kvalitet i uppdragsresultatet, men det förutsätter att beställaren och konsulten har en samstämmig uppfattning om uppdragets syfte, omfattning och kvalitetsnivå på det färdiga objektet. För att uppnå det krävs en god kommunikation och samverkan mellan parterna och man bör finna former för en löpande dialog.

§ 1 UPPDRAG PRECISERAT I SAMRÅD

Detta klargörs också direkt i kapitel 1 under § 1 som säger att "för uppdrag preciserat i samråd" gäller följande fem punkter" (tre i ABK 96). De två första är lika sedan tidigare och behandlar (a.) uppdragets omfattning och kvalitetsnivå samt (b.) form och detaljeringsgrad för redovisningen av uppdraget. Nytt är att i

punkt c. har man lagt till ersättningsform för uppdraget, utöver det som tidigare handlade om rörligt arvode och krav på budget. Två nya punkter har tillkommit: d. som innebär klarläggande av rätten till nyttjande av de inom uppdraget uppräntade handlingarna, samt e. om konsulten ska arkivera handlingar och på vilket sätt det ska ske.

Resultatet av samrådet ska dokumenteras i kontrakt, beställning eller en uppdragsbekräftelse, de ingående handlingarna bör rangordnas på samma sätt som anges under § 2.

§ 2 UPPDRAG SOM ÄR PRECISERAT I ETT FÖRFRÅGNINGSUNDERLAG

Här klargörs precis som tidigare att uppdragets omfattning bestäms av kontraktshandlingarna som kompletterar varandra om inte omständigheterna föranleder annat. Vid motstridiga uppgifter i handlingarna gäller följande ordning:

1. Kontrakt
2. Ändringar i ABK som är upptagna i särskild sammanställning
3. ABK 09
4. Beställning
5. Uppdragsbekräftelse
6. Anbud
7. Förfrågningsunderlag
8. Övriga handlingar

Ny är punkt 2 som tillkommit i rangordningslistan där det anges att ändringar av ABK 09 ska upptas i en särskild sammanställning, på samma sätt som i AB och ABT. Här har också en ny kommentar lagts in om så kallad särreglering (beställaren anger bestämmelse som skiljer sig från ABK 09, anges i AF) och kravet på tydlighet för att sådana ska gälla före det som anges i ABK 09. Kravet på tydlighet gäller likväl för de täckbestämmelser där det ges möjlighet till ändring av texten i ABK.

I rangordningslistan är också uppdragsbekräftelse på plats 5 och övriga handlingar som nummer 8 nytillkomna.

KAPITEL 2 GENOMFÖRANDE

Innehållet i kapitlet är hämtat från både paragraf 1, 2, 3 och 4 i ABK 96. Inledningen under Kapitel 2 § 1 är inte ny utan handlar om att konsulten ska genomföra uppdraget fackmässigt och med omsorg och iakttä god yrkessed. Här har man lagt till en ny kommentar om skyldigheten att kontrollera uppgifter och komplettera utredningar som beställaren lämnat och vikten av att upplysa om konsekvenser samt att begära precisering av uppdraget i de fall det behövs.

Nytt i kapitlet är också att (§ 5) beställaren ska klargöra hur och till vem information, uppgifter och handlingar ska redovisas.

I § 7 sägs att konsulten är berättigad och skyldig att under uppdragstiden utföra av beställaren beställda ändringar av uppdraget, under förutsättning att dessa står i omedelbart samband med uppdraget och inte är av väsentlig annan natur. Till detta har också fogats en kommentar om offentlig upphandling som påpekar att det i vissa situationer kan krävas en ny upphandling för att konsulten ska få utföra tillkommande arbeten.

I kapitel 2 § 8 har text tillkommit om beställaren framställer krav på arbeten som konsulten anser ligger utanför upp-

FOTO: ANDERS WESTER

▶ draget ska konsulten utan dröjsmål och senast innan sådant arbete påbörjas skriftligen anmäla detta till beställaren. Även här har en ny kommentar infogats som tar upp begreppet ”utan dröjsmål” och man klargör att någon bestämd tidsfrist inte går att bestämma, utan denna förutsätter en avvägning av beställarens möjlighet att ta ställning till konsultens anmälan samt till att konsultens utförande av sitt uppdrag inte ska försenas.

I § 9 avhandlas att arbete som utförts utan beställning eller anmälan enligt ovan (4.5 i ABK 96) inte berättigar till ersättning såvida det inte är oskäligt. Här finns en ny kommentar som säger att ”undantaget kan exempelvis bli tillämpligt om konsulten måste vidta omedelbara åtgärder eller om beställaren insett eller bort inse att kravet inte omfattas av tidigare överenskommet uppdrag”.

KAPITEL 3 ORGANISATION

Innehåller i huvudsak texter från § 3 i ABK 96 men i en annan ordning. Här finns några nyheter, till exempel får inte konsulten byta för uppdraget väsentlig personal utan medgivande från beställaren, men medgivande får inte nekas om ersättaren har minst likvärdig kompetens och i övrigt är lämpad för uppdraget. Det här är placerat under kapitel 3 § 3 (tidigare 3.1) om projektorganisation. Vidare får inte konsulten utse sidokonsult innan beställaren har lämnat synpunkter på valet.

I kapitel 3 finns nya kommentarer också under § 5 som handlar om att part inte får överlåta avtalet på någon annan utan den andra partens medgivande. I kommentaren påpekas att vid offentlig upphandling kan överlåtelse av avtal betraktas som väsentlig ändring av avtalet vilket inte är tillåtet. Under § 6 som rör dokumentation vid möten kommenteras att man vid uppdragets inledning bör hålla ett startmöte där frågor om behörigheter och informationsutbyte och andra frågor av betydelse avhandlas.

KAPITEL 4 TIDER

Innehållet motsvarar i stort tidigare § 5 i ABK 96. Ordningföljden är också tämligen oförändrad, nytt är dock en text under kapitel 4 § 3 som handlar om kännedom om ändringar av tidplan och ”efter underrättelse ska konsulten upprätta förslag till ändring av tidplanen som förhållandena föranleder”.

KAPITEL 5 ANSVAR

I detta kapitel ryms texten från § 6 om ansvar i ABK 96 samt delar ur § 10 och § 12 om försäkring.

Avsnittet i nya kapitel 5 om ansvar vid skada är i stort som förut. Men en tidigare kommentar om konsultens ansvar vid skada som han orsakat beställaren genom bristande fackmässighet eller åsidosättande av sedvanlig omsorg eller annan vårdslöshet, har lyfts in i § 1 då den inte beaktats i så stor utsträckning av försäkringsgivarna vid skadereglering.

Ny text och kommentar har tillkommit till kapitel 5 § 8 (gamla 10.5) som behandlar beställarens rätt att hålla inne ersättning som säkerhet för krav på skadestånd. § 10 och kommentaren pekar på att konsulten är skyldig att inneha konsultansvarsförsäkring och att konsultens försäkringsgivare ska bekräfta att försäkringen omfattar skadeståndsansvar. Vidare enligt § 8 att beställaren inte får hålla inne ersättning utöver ett prisbasbelopp i de fall konsulten visat en skriftlig bekräftelse från försäkringsgivaren på en konsultansvarsförsäkring som omfattar det skadeståndsansvar som kan åläggas konsulten. I kommentaren sägs att beställaren inte får innehålla ersättning utan rimlig anledning att anta att skadeståndsskyldighet föreligger för konsulten.

Ny kommentar finns också under kapitel 5 § 12 om att i de fall beställaren har framställt krav på skadestånd ska konsulten senast inom tre månader göra en skadeanmälan till sin försäkringsgivare. Kommentaren klargör att tidsfristen tre månader ger möjlighet för konsulten att bedöma kravet och föra en dialog med beställaren.

KAPITEL 6 EKONOMI

Innehållet motsvarar § 9 ersättning, § 10 om betalning och § 11 avbeställning i ABK 96. En ny kommentar har infogats under kapitel 6 § 2 som handlar om rörligt eller fast arvode. Där sägs att parterna kan komma överens om andra former för beräkning av arvodet. Exempelvis incitaments- eller bonusbaserade som relateras till uppställda mål, resultat eller prestation, eller på annat sätt utifrån överenskomna former för ansvarstagande och riskfördelning.

Under kapitel 6 § 3 (9.3 i ABK 96), har ett tillägg gjorts. Då uppdraget förändras och detta påverkar konsultens kostnader ska ersättningen justeras vid, (här finns sedan tidigare tre punkter), a. ändring av uppdraget, ny punkt är b. ”forcering av arbetet på beställarens begäran”, c. ändring av tidplan och d. oförutsedda beslut.

KAPITEL 7 RÄTT TILL UPPDRAGSRESULTATET

Kapitlet ersätter tidigare § 7 och 8 i ABK 96.

I kapitel 7 § 1 förelåg en oenighet mellan konsulter och en majoritet av beställare å ena sidan och Byggherrarna. Två förslag har varit föremål för omfattande diskussioner. Man har enats om följande:

”§1 Beställaren har om inte annat avtalas, rätt att använda och kopiera redovisat uppdragsresultat endast för det med uppdraget avsedda ändamålet.”

Kommentar: man understryker vikten av att parterna noga anger ändamålet med uppdraget.

Vidare pekar man på att bestämmel-

sen avser uppdragsresultatet i sin helhet. Beställaren får på eget ansvar använda enskilda i uppdragsresultatet redovisade lösningar under förutsättning att upphovsrätt och immaterialrätt beaktas.

Konsekvensen blir att konsulten mer omsorgsfullt än tidigare måste tillvarata sina intressen vid ingående av avtal, särskilt om det gäller lösningar av estetisk karaktär.

Resten av avsnittet är till stora delar som tidigare med undantag av en ny kommentar till kapitel 7 § 8 där det handlar om en täckbestämmelse; om inte annat avtalas har konsulten äganderätt till originalhandlingarna liksom till de datafiler som handlingarna framställs ur. Kommentaren säger att ABK 09 inte innehåller några bestämmelser om skyldighet för konsulten att arkivera uppdragsresultatet då beställaren enligt kapitel 7 § 1 ges kopieringsrätt, dels att behoven av arkivering varierar mellan olika uppdrag. Parterna bör därför i det enskilda avtalet överväga behovet av arkivering och i vilken omfattning och tid.

KAPITEL 8 HÄVNING

I ABK 96 var avbeställning och hävning i samma avsnitt (11) men nu är de delade. Några större nyheter har inte gjorts, ett par viktigare tillägg har dock införts i kapitel 8 § 1 och 2 om beställarens och konsultens rätt till hävning. Beställaren kan häva avtalet när konsulten väsentligt misskött uppdraget. Här har man lagt till ”och inte utan dröjsmål efter skriftlig anmodan vidtagit rättelse” samt i nästa

stycke i väsentligt hänseende brutit mot avtalet, och här har samma text lagts till. I konsultfallet som behandlas i kapitel 8 § 2 har samma text lagts till i fallet när beställaren ”i väsentligt hänseende brutit mot avtalet” och här följer nu ”och inte utan dröjsmål efter skriftlig anmodan vidtagit rättelse”. Ytterligare ett litet men viktigt tillägg har gjorts i både kapitel 8 § 1 och § 2, nämligen att hävning ska ske skriftligen.

KAPITEL 9 TVISTELÖSNING

I ABK 96 står att tvist ska avgöras i allmän domstol. Samma text finns kvar men två nya paragrafer har tillkommit som innebär att även om tvist har hänskjutits till rättsligt avgörande så innebär det inte att konsulten kan avbryta uppdraget. Likaså har beställaren inte skäl till att innehålla belopp som inte omfattas av tvisten. Nytt är också att oberoende av vad som föreskrivs i detta kapitel har part rätt att ansöka hos myndighet om betalning av ”ostridig och förfallen fordran” avseende uppdraget.

KAPITEL 10 § 1

FÖRENKLAD TVISTELÖSNING

Kapitlet är helt nytt och omfattar bara en § som innebär att i stället för allmän domstol så kan en ojävig skiljeperson lösa tvistefrågan. Parterna ska gemensamt utse skiljepersonen, antingen redan i kontraktet eller senast när en tvist uppstått. Själva handläggningen av ärendet är här i övrigt identisk med den som finns i AB 04 och ABT 06. ■

FOTO: ANDERS WESTER